humanitas

OKTOBER 1965
20 STE JAARGANG NO. 5

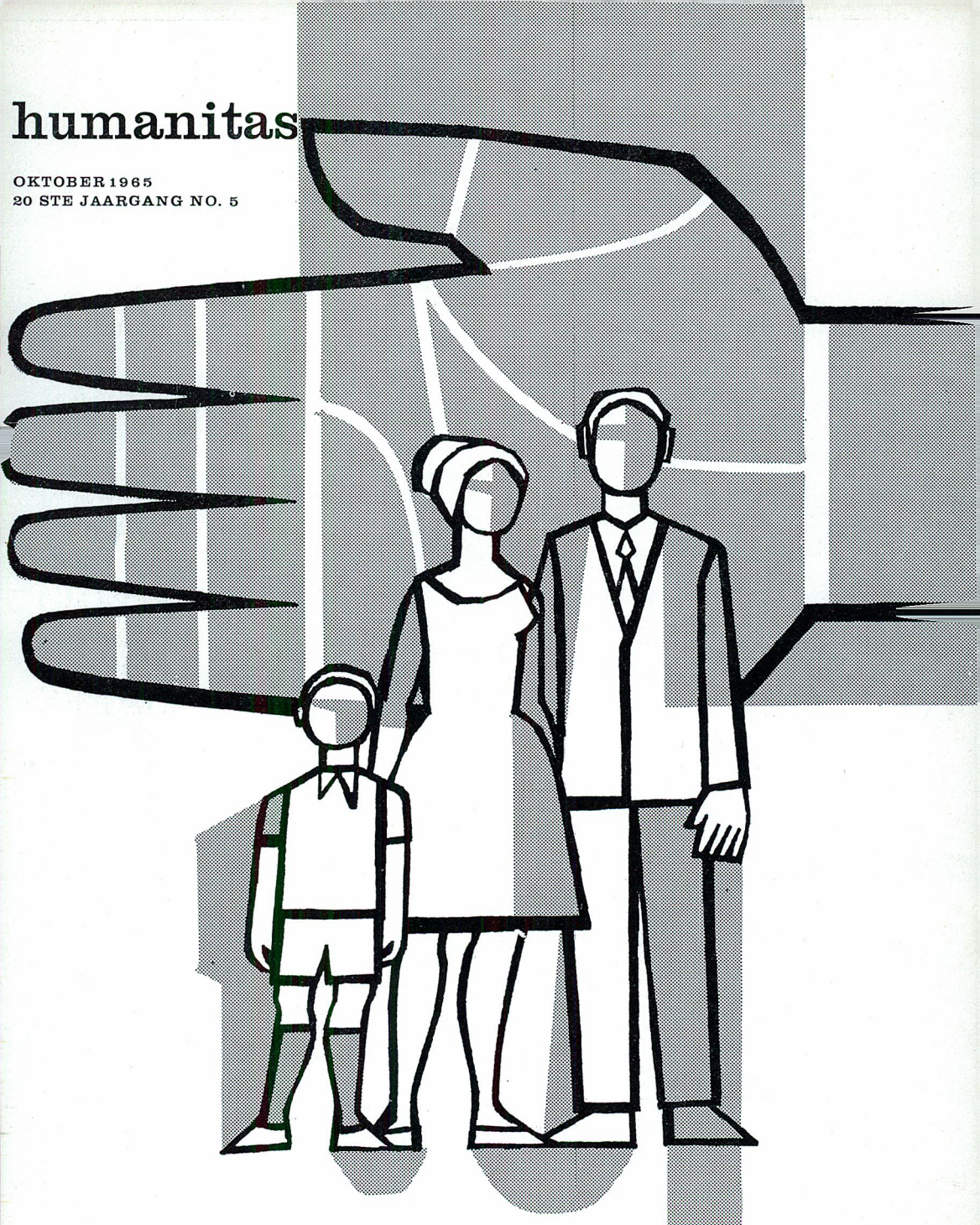

KADERORGAAN VAN DE NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR
MAATSCHAPPELIJK WERK 'HUMANITAS'

CENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS'
J.W. BROUWERSSTRAAT 16 - AMSTERDAM

REDACTIE:

T. van Grootheest, *hoofdredacteur*
Drs. P. Albarda: *red. Algemeen maatschappelijk werk*
P. E. Hutte: *red. Reclassering*
H. van Schaaik: *redactiesecretariaat*
J. Terlouw: *red. Gezinsverzorging*
W. Post: *red. Jeugdzaken*
Mej. drs. R. A. E. Zijlman: *red. Maatschappelijk Opbouwwerk*

BESTUUR:

Prof. mr. A. D. Belinfante, voorzitter
C. M. Swiebel, vice-voorzitter
T. van Grootheest, secretaris.
Mr. H. J. Timman, penningmeester
J. van den Berg Jeths
J. Landman
G. Rietveld
Mr. W. G. Verkruisen
Mr. H. M. van der Zanden
Erevoorzitter dr. J. in 't Veld
Ereleden F. H. W. Vliegen en
mr. B. van der Waerden

CENTRAAL BUREAU:

J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon: 020 - 739444

INHOUDSOPGAVE

blz. 85 J. van der Spek: 'Enkele slotwoorden over een gevoelig onderwerp'

blz. 88 P. E. Hutte: 'De reorganisatie van de NBV

blz. 93 H. J. Beuke en W. Post: 'De tehuizen voor opvoeding van normale jeugd'

blz. 96 T. van Grootheest: 'Samenwerking en maatschappelijke beleidsvoering'

blz. 100 P. Albarda: 'Onaangepaste pubers' en 'De betekenis van een organisatie van gehandicapten' (boekbesprekingen)

RECLASSERING

enkele slotwoorden over een gevoelig onderwerp

Met de onderstaande slotbeschouwing van de hand van de heer J. G. v. d. Spek, maatschappelijk-werk-adviseur van het Nederlands Genootschap tot Reclassering, sluiten we de serie van artikelen over bijzonder seksueel gedrag dat tot wetsovertreding leidt, af.
Wij hopen hiermede een bijdrage tot beter begrip van deze delinquenten te hebben gegeven.

REDACTIE

De heren Beiboer, Lont en Van Straten hebben in hun artikelen aandacht gevraagd voor drie categorieën zedendelinquenten, namelijk exhibitionisten, homofielen en pedofielen. Uit deze drie artikelen blijkt onder meer, dat vanuit de omgang met deze delinquenten en vanuit de bestudering van vakliteratuur een ander en gedifferentieerder beeld over deze wetsovertreders oprijst dan de buitenstaander gewoonlijk van hen heeft.

Ondanks een toenemende voorlichting door middel van de moderne massamedia blijkt het telkens nodig te zijn aandacht en begrip te vragen voor de delinquent in het algemeen en voor de zedendelinquent in het bizonder. De heer Lont wijst in zijn artikel op de algemeen bestaande neiging alles wat anders is dan het gangbare te weren en uit te bannen. En wanneer we verder over dit verschijnsel nadenken, stuiten we inderdaad op enkele merkwaardige tegenstrijdigheden.

Het grote publiek heeft er vrede mee dat de samenleving wetten en regels kent, op overtreding waarvan sancties gesteld worden. Het lijkt een duidelijke en eenvoudige zaak. Iedere burger wordt geacht de wet te kennen en wie de wet overtreedt, moet de gevolgen dragen en dat betekent meestal: gestraft worden. Degenen die de wet moeten handhaven en recht moeten spreken, weten gelukkig, dat het zó simpel niet ligt. Mede daarom zal de rechter dikwijls gebruik maken van de mogelijkheid over een van misdrijf verdachte man of vrouw een sociaal en een psychiatrisch onderzoek te laten instellen. Maar de gemiddelde burger weet van deze mogelijkheid niet af en is geneigd emotioneel op wetsovertredingen te reageren, vooral op delicten die hem aanspreken.

afwijzen van delinquenten

De delinquent wordt daarom in vele kringen van onze samenleving gemeden, buiten de gemeenschap geplaatst, uitgewezen. En wat voor de delinquent in het algemeen geldt, geldt in nog sterkere mate voor de zedendelinquent. Wanneer al wordt toegegeven, dat iemand een misstap kan begaan, het laatste zal dat gebeuren ten aanzien van degene die een zedenmisdrijf gepleegd heeft. De goegemeente staat dan snel klaar met bepaalde kwalificaties als 'viezerik', 'smeerlap', iets waarop ook de heer Van Straten in zijn artikel wijst.

Het praten over seksualiteit en vooral het praten over afwijkingen op seksueel gebied is in onze cultuur nog altijd een uitgestrekt taboegebied. In de aan de oppervlakte blijvende gesprekken in het maatschappelijk verkeer is het gebruikelijk de sfeer 'prettig' te houden en vragen en opmerkingen die iets meer naar de diepte afsteken, als onprettig of zelfs als onbehoorlijk te beschouwen. Nu worden dergelijke gesprekken wel eens saai en vervelend en zo komt een deel van de pers ertoe te speculeren op de sensatiezucht en de ongezonde nieuwsgierigheid van datzelfde grote publiek, van oudsher de tegenhanger van al dat fatsoensvertoon.
Wezenlijke belangstelling voor de delinquent bestaat in het algemeen slechts bij diens naaste familie, het intieme leefmilieu van de delinquent, degenen die beroepshalve met hem te maken hebben, zoals justitiële autoriteiten, advocaten, maatschappelijke werkers, wetenschapsbeoefenaren, journalisten.

welke factoren leiden tot delinquent gedrag

De vraag welke factoren tot misdadigheid kunnen leiden, is zo oud als de wereld. Tegenwoordig neigt men ertoe aan te nemen, dat er gewoonlijk een complex van oorzaken aan te wijzen is, waarbij het accent kan vallen op de persoonlijkheidsstructuur van de delinquent, diens leefmilieu in engere zin of de maatschappelijke structuur in wijdere zin, alsmede de wisselwerking tussen deze factoren. Zo zal een maatschappijvorm waarin steeds meer gereglementeerd wordt, waarin steeds minder ruimte bestaat voor persoonlijk initiatief en volwassenen doorgaans anders handelen dan zij voorgeven te doen, een vorm van criminaliteit kunnen voortbrengen die als kern te zien geeft het geforceerd pogen tot een stuk eigen gedragsbepaling te komen. Vele wandaden van nozems, provo's of hoe wij ze willen noemen kunnen waarschijnlijk ten dele worden toegeschreven aan het onvermogen van deze leeftijdsgroep tot een eigen levensvorm, een eigen identiteit te komen.

Een belangrijk deel van ons gedrag wordt bepaald door het verwachtingsbeeld dat een bepaalde cultuur van ons heeft. Wij proberen de rol te spelen die bij ons hoort, hetgeen meestal betekent verschillende rollen in verschillende omstandigheden: de rol van de maatschappelijk geslaagde man, de zelfstandige vrouw, de loyale werkgever, de betrouwbare werknemer, de onafhankelijke volwassene, het afhankelijke kind, de rol van lid van een groep of van de samenleving. Maar er ontstaan dikwijls wrijvingen tussen hetgeen men van ons verwacht en hetgeen wij zelf willen of kunnen. Een man die met een wat regelende overheersende vrouw trouwt, zal mogelijk wat moeite hebben met zijn rol van 'de man in het huwelijk'; een ontwikkeld werknemer zal minder gemakkelijk zijn 'self-made' werkgever aanvaarden, enz. Er kunnen invloeden van binnenuit (lichamelijke of geestesziekten) of van buitenaf ontstaan, die het ons tijdelijk of blijvend onmogelijk maken aan de bestaande rolverwachting te voldoen. Mensen kunnen door welke oorzaak ook in een bepaald ontwikkelingsstadium van hun leven zijn blijven steken en kunnen neigingen en gevoelens hebben die niet overeenkomen met de gemiddeld bestaande neigingen en gevoelens in hun leefmilieu en dan blijven botsingen en conflicten

meestal niet uit. Aangezien werkelijke genegenheid, onderling begrip en solidariteit onder mensen nog altijd schaarse artikelen zijn, houden zij hun afwijkende gevoelens en neigingen zolang mogelijk voor zich. De spanningen hopen zich op en in vele gevallen wordt die spanning ten dele in het delict ontladen. Dit geldt in hoge mate voor seksuele delicten, omdat seksualiteit op zich zelf een natuurlijk gegeven is en seksuele gevoelens zich niet gemakkelijk laten onderdrukken.

Vanuit de delictsituatie wordt dan dikwijls de film van een mensenleven, voor zover nodig en mogelijk, teruggedraaid en het gehele apparaat van hulpverlening komt in werking: de maatschappelijk werker, de psycholoog, de psychiater, de jurist leveren elk hun aandeel. Maar dan is er al heel wat leed geschied, aan het slachtoffer voor zover daarvan sprake is, maar vrijwel altijd aan de delinquent en aan degenen die hem het naast staan. Dezelfde burger die nu zo snel klaarstaat met zijn oordeel, zal anders op het delict reageren, wanneer dit gepleegd werd door de eigen vader, de eigen echtgenoot, de eigen zoon. Want dat is het paradoxale: in onze rol van rechtgeaard burger — een rol die we allen op zijn tijd spelen — zijn we in eerste instantie geneigd volgens een eenvoudig schema te denken en te handelen en problemen uit de weg te gaan. Maar wanneer we persoonlijk geraakt worden en met het leed geconfronteerd, zijn we bereid en zelfs gedwongen genuanceerder en gedifferentieerder te reageren.

een individuele benadering is nodig

Overigens, 'de' delinquent bestaat niet. Er bestaan mensen die de wet overtreden hebben, maar hun persoonlijke levensgeschiedenissen en hun uiterlijke verschijningsvormen zijn even gevarieerd en talrijk als er delinquenten zijn. Zedendelinquenten hebben in ieder geval gemeen, dat hun seksualiteit niet harmonisch is opgenomen in hun totale sociale functioneren en dat zij daaraan uiting hebben gegeven door het plegen van een delict, ook al lijkt dat in sommige gevallen een te beladen term, b.v. bij bepaalde vormen van exhibitionisme. Bij vele zedendelinquenten is gebleken, dat hun gestoorde seksualiteit deel uitmaakt van een veel groter geheel van gedragsstoornissen en relatiestoornissen met hun medemensen. In de belevingswereld van de delinquent is het seksueel benaderen van de ander dikwijls een geforceerde poging tot medemenselijk contact, het zich zelf willen bewijzen volwaardig te zijn. Bij dergelijke doorbraakpogingen kan de seksuele drift de betrokkene zo overspoelen, dat hij achteraf terecht het gevoel heeft niet anders gekund te hebben. Het blijft een hachelijke onderneming de verschillende soorten zedendelinquenten te categoriseren anders dan op grond van de door hen gepleegde delicten. We moeten blijven bedenken dat seksualiteit een aspect is van de totale persoonlijkheidsstructuur van een mens. Het te eenzijdig het accent leggen op de seksualiteit, ook en vooral bij de benadering van deze groep cliënten, kan eerder probleemversterkend dan probleemverhelderend werken. Zedendelicten zijn vrijwel altijd een symptoom van ook verder sociaal disfunctioneren.

Het is duidelijk dat bij het beroepsmatige contact met deze delinquenten grote voorzichtigheid, deskundigheid en vrijwel altijd multi-disciplinaire benadering geboden is.

Reeds eerder merkten wij op, dat niet gesproken kan worden van 'de' delinquent. Misschien dat het een opgave voor de toekomst kan zijn het unieke van elk mens en dus ook van de delinquent iets duidelijker te maken aan wat we gemakshalve 'het grote publiek' noemen. Niet dat dit unieke in bepaalde gevallen geen vragen of problemen zou opwerpen, maar mogelijk kunnen die dan met meer inzicht en werkelijkheidszin verhelderd of opgelost worden.

J. G. VAN DER SPEK

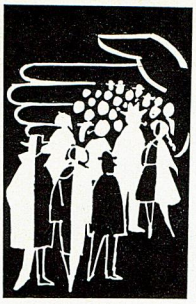

MAATSCHAPPELIJK OPBOUWWERK

de reorganisatie van de n.b.v.

NBV is de afkorting van de Nederlandse Bond voor Sociaal-Cultureel Vormingswerk, een instelling die als ondertitel voert: Landelijke organisatie voor buurt(huis)-werk. Zij overkoepelt ongeveer een honderdtal plaatselijke of regionale instellingen in ons land die in vaak van elkaar verschillende omstandigheden allerlei vormen van werk verrichten, die ondergebracht kunnen worden onder de noemer: buur(huis)-werk. We komen hier nog op terug.
Hoezeer deze bond van instellingen in bepaalde vakkringen bekendheid geniet, we zouden toch moeilijk kunnen beweren dat willekeurige dagbladlezers bij voorbeeld bij het lezen van de letters NBV een organisatie zouden herkennen die in landelijk verband de belangen behartigt van zoveel instellingen. Instellingen die men plaatselijk wellicht wel, al was het maar van horen zeggen, herkent, zoals met name 'Ons Huis' in Amsterdam en de Zaanstreek, of een dorpshuis elders in het land of een buurthuis, dat men slechts bij een bepaalde eigennaam kent, zoals b.v. "t Lansink' in Hengelo. Toch zou de NBV, gelet op het grote belang van het opbouwende en vormende werk dat in stadswijken, dorpen en streken reeds jaren geleden op gang is gebracht en dat gaandeweg, maar wel heel geleidelijk, tot een onmisbare functie in het samenlevingsverband bezig is zich te ontwikkelen, er prijs op stellen om als overkoepelende organisatie een steeds groter bekendheid in wijde kring te bezitten en een algemeen vertrouwen te verwerven dat haar in staat zou stellen een constructieve bijdrage te leveren in het samenleven van deze tijd.
Na deze wat langademige positiebepaling, zouden we eens kunnen nagaan welke ontwikkelingsgang de NBV heeft gekenmerkt en langs welke weg van nogal moeizame vernieuwingen in de organisatievorm gestreefd wordt naar een verbeterde dienstverlening op het terrein van het buurt(huis)werk.

de eerste ontwikkelingen

De NBV is opgericht in 1928 als Ned. Bond van Volkshuizen, met als hoofdzakelijk doel de *aaneensluiting* van de toenmalige volks- en dorpshuizen. Hoewel ieder van deze 'huizen' in de stad en op het platteland een eigen cachet droeg — dat is trouwens nu nog veelal het geval — had men met elkaar gemeen dat het in de kern ging om vormingswerk voor jeugdigen en volwassenen. In de wijziging van de doelstelling in 1948 werd dit duidelijk onderstreept. Tevens zou de 'bond' voortaan als zelfstandig beleidsorgaan voor het sociaal-cultureel vormingswerk naar buiten en als serviceorgaan voor het plaatselijke werk gaan optreden. Maar bovendien werd het 'grondvlak' uitgebreid door ook clubhuizen, buurthuizen en andere hiermede te vergelijken instituten die contact met de NBV zochten, toe te laten. Daar kwam nog

bij dat de overheid voor subsidiëring de aansluiting bij een landelijke organisatie als voorwaarde stelde.

Reeds in die jaren rijpte de gedachte om de onderscheidene werkvormen onder één noemer en wel die van het buurt(huis)werk te brengen. Enerzijds kwam men vanuit het jeugdzorgwerk hier en daar tot de conclusie dat het werken met de ouders en andere volwassenen belangrijk was, vooral in buurten die sociaal achterbleven; anderzijds zag het volkshuiswerk zich in sommige steden geplaatst voor de noodzaak van uitbreiding van het werk in nieuwe stadswijken; op het platteland ten slotte — in het bijzonder in het noorden van ons land — stond men voor werkproblemen die het best te benaderen waren met wat men buurtwerk was gaan noemen. Zelfs werd — binnen de NBV — speciaal in de drie noordelijke provincies in 1956 de Stichting tot Bevordering van het Buurthuiswerk in het Noorden (SBBN) opgericht*.
Deze gedachte van de groei naar buurt(huis)werk werd niet in hetzelfde tempo door alle instellingen van de NBV verwerkt, behalve dan in het noorden, waar men het buurtwerk vooral praktisch op gang bracht. Door allerei omstandigheden dreigde daardoor uiteenlopen van de opvattingen over het werk zoals dit behoorde te gebeuren. Daar kwam nog bij dat de voorgestane service-verlening van de NBV aan haar ledeninstellingen door omstandigheden van organisatorische aard beperkt bleef. De 3 landelijke secties, opgericht om samenbundeling van bepaalde groeperingen van instellingen mogelijk te maken en wel het werk in de steden, het platteland en de industriegebieden, kwamen weinig of niet tot leven. Daarvoor waren in het algemeen de afstanden te groot en bleek de samenhang niet duidelijk genoeg. Geen wonder dat dit na verloop van tijd een zekere mate van onbevrediging veroorzaakte en het landelijk bestuur naar een oplossing zocht. Trouwens, de confrontatie met het opkomende 'maatschappelijk opbouwwerk' beïnvloedde eveneens het landelijk apparaat, hetgeen trouwens duidelijk tot uiting kwam in het bekende verenigingsorgaan 'de Schalm'.

een sprong vooruit, actie en reactie

Eind 1960 kwam het toenmalige bestuur van de NBV met een volledig uitgewerkt nieuw statuut dat zou voorzien in een landelijke *stichting*, met als uitsluitend doel de bevordering van het buurt- en buurthuiswerk. Door het in het leven roepen van 5 districten met een eigen bestuur en vertegenwoordiging in het bestuur van de landelijke stichting werd weliswaar het verenigingskarakter op dit niveau althans gehandhaafd, maar voor de top werd een vereenvoudiging en verzakelijking gewenst geacht.

* Over de genoemde werkvormen zou men het volgende kunnen zeggen: *buurt(huis)werk* heeft tot doel de bevordering van het welzijn van mensen in buurten (streken) die een problematiek in het samenleven vertonen (achterstand, conflicten, snelle verandering, nieuwe samenleving, enz.). Hier bij wordt getracht de zelfwerkzaamheid zoveel mogelijk te bevorderen.

Het werk kan verschillende accenten hebben:

a. sociaal-cultureel *vormings*werk (vroeger ook volks- en dorpshuiswerk genoemd), met activiteiten voornamelijk in clubverband voor kinderen, jeugdigen en volwassenen; nu meestal *buurthuiswerk* genoemd;

b. samenlevingshulp, gericht op groepsverbanden, verbetering van onderlinge relaties, signalering van behoeften, stimulering tot het treffen van voorzieningen, activering en advisering van verenigingen in de buurt(streek).
In dat geval spreken we over *buurtwerk*, dat dus niet gebonden behoeft te zijn aan een buurt*huis*. Wel kunnen clubhuiswerk en buurthuiswerk eventueel werkvormen zijn die in dit samenspel van activiteiten voorkomen.

Deze voorstellen werden door de ledenvergadering niet overgenomen. Hoewel een reorganisatie alleszins noodzakelijk werd geacht, wenste de ledenvergadering het verenigingskarakter van de NBV te handhaven en een wijziging van de organisatie in een kalmer tempo en 'van onderop' voor te bereiden, ervan uitgaande dat het dienende karakter van het plaatselijke buurt(huis)werk ook in de reorganisatorische opbouw tot zijn recht zou moeten komen.

In 1961 werd een voorstel om de hulp van een organisatiedeskundige in te roepen aanvaard en werd daarvoor, met financiële medewerking van het ministerie, mejuffrouw H. Hijmans uit Bussum aangetrokken. Met de ruggesteun van een met zorg uitgekozen begeleidingscommissie heeft zij deze moeilijke taak op zich genomen en kon begin 1962 aan de hand van een (voorlopig) rapport van haar hand met de omvorming van de organisatie een eerste begin worden gemaakt. Inmiddels was wel gebleken — zoals trouwens ook wel te voorzien was — dat het niet alleen om problemen van interne organisatorische aard ging. Ook de positie van NBV te midden van de verwante organen en het maatschappelijke opbouwwerk was in het geding. Overtuigd als men echter was dat de NBV intern een achterstand had in te halen. besloot men allereerst de serviceverlening aan deze instellingen op peil te brengen. Een ledenvergadering in 1962 verleende haar sanctie aan de nieuwe plannen, die slechts step by step zouden kunnen worden uitgevoerd. Een geheel nieuw voorlopig bestuur nam het vaandel van het 'oude' bestuur over. Geen gemakkelijke en voor bijna al deze bestuurders nieuwe taak, die alleen met enige jaren van hard werken tot een goed einde kon worden gebracht.

de eigenlijke reorganisatie

Waar komt nu de reorganisatie op neer? Evenals in het oude voorstel werden de aangesloten instellingen districtsgewijze ingedeeld. Zo ontstonden voorlopig zeven districten en wel als volgt:

1. Groningen, Friesland en Drente (de SBBN);
2. Overijsel en Gelderland;
3. Noord-Holland en Utrecht;
4. Zuid-Holland en Zeeland;
5. Noord-Brabant en Limburg;
6. Amsterdam en
7. Rotterdam.

In ieder district wordt uit de instellingen een districtscommissie benoemd, die namens de voltallige distriksvergadering jaarlijks twee leden uit haar midden voor het landelijk bestuur voorgedragen. De voorzitter van de NBV wordt in functie gekozen. Minstens zo belangrijk was het besluit om aan ieder district een landelijk aan te stellen **consulent** beschikbaar te stellen, die in het bijzonder de taak zou krijgen om de instellingen in een district (zowel bestuur als vakkrachten) te adviseren. Deze aanstellingen worden bekostigd uit de jaarlijkse bijdragen van alle instellingen aan het landelijk apparaat, voor zover deze kosten niet door subsidie gedekt worden. Deze functionarissen komen regelmatig op het landelijk bureau in Utrecht in stafvergadering bijeen om met elkaar over hun werk van gedachten te wisselen. en waar gewenst het landelijk bestuur onder meer op grond van hun ervaringen 'in het veld' van advies te dienen. Uit deze staffunctie kunnen uiteraard ook taken voortkomen. Zij staan onder leiding van de directeur van de NBV, aan wie zij ook regelmatig verslag uitbrengen. De districtscommissie (d.c.) is als een 'begeleidingscommissie' voor deze consulenten te beschouwen. Op deze wijze is een dynamische trait d'union geschapen tussen het grondvlak en de top in de organisatie.

Communicatiestoornissen kunnen worden voorkomen, terwijl de gedachtenontwikkeling over het werk op alle niveaus gevoerd en doorgegeven kan worden. Hoewel dit districtswerken momenteel nog in ontwikkeling is, begint het reeds in de praktijk zijn nut af te werpen. De d.c.'s nemen geen hiërarchische positie in. Belangrijke zaken die de competentie van de d.c. te boven gaan, worden eerst voorgelegd aan het landelijk bestuur. Omdat de directeur van de NBV de d.c.-vergaderingen bijwoont, kan een en ander soepel verlopen en zo snel mogelijk zijn beslag krijgen.

Het lijkt mij onnodig te verduidelijken dat genoemde consulenten naast hun hoofdtaak (serviceverlening aan de ledeninstellingen) nog voor andere taken in het district komen te staan. Contacten met provinciale en stedelijke organen, begeleiding van nieuwe initiatieven die zich hiervoor bij de NBV hebben aangediend (als regel een nogal tijdrovende zaak), besprekingen met vakkrachten en eventueel daaruit voortvloeiende behoeften aan voorlichting en training, om nu maar de eigen studie het laatste te noemen.

Zodra zou blijken dat één consulent voor het eventueel hand over hand toenemende werk onvoldoende zou zijn, kan tot een tweede functionaris worden overgegaan, maar moet deze geheel voor rekening komen van de instellingen in dat district — zoals dit trouwens in het noorden reeds enige jaren het geval is. Maar aangenomen mag worden dat op dat tijdstip het draagvlak van de districtsbundeling voldoende is om hiervoor de middelen te vinden.
Op het landelijk bureau heeft de directeur de dagelijkse leiding, daarbij geassisteerd door de algemeen secretaris en een administrateur voor de administratieve en financiële zaken. Overleggingen op dit terrein met de instellingen (bij voorbeeld vergaderingen met penningmeesters) passen niet minder in het beeld van de zo gewenste serviceverlening.
De aanstelling van een wetenschappelijk medewerker staat nog op het program.

het karakter van algemeenheid

Zoals de lezer begrepen zal hebben, is de NBV een algemene organisatie, zoals dat ook met de meeste (niet alle) van de ledeninstellingen het geval is. Er was reeds in voorgaande jaren een begin gemaakt met een overleg met het Commissariaat voor Maatschappelijk en Cultureel Werk vanwege de Hervormde Kerk, die in 1963 een rapport uitbracht onder de titel 'Buurtwerk en dorpshuizen'. Dit uitvoerige rapport kwam tot de conclusie dat buurtwerk als samenlevingshulp alleen gezamenlijk in algemeen verband kon worden gedaan en dat hiervoor de NBV de aangewezen koepel zou kunnen zijn, mits hierin de verantwoordelijkheid van de Hervormde Kerk tot uitdrukking kon worden gebracht. Het nieuwe NBV-bestuur kwam tot overeenstemming over het toekennen van een 'kwaliteitszetel' aan een afgevaardigde van de Hervormde Kerk, die als bestuurslid de verantwoordelijkheid voor het werk zou meedragen en de communicatie met specifiek hervormde instellingen en initiatieven op het terrein van het buurtwerk zou kunnen bevorderen. Dit was van belang voor een aantal hervormde 'huizen' die onderdak zochten in een landelijke 'koepel'.

Toen de ledenvergadering dit bestuursvoorstel na ampele discussie aanvaardde, was hiermede een eerste stap gezet op de weg naar wat in de wandeling wel eens genoemd werd de 'aangevulde' algemeenheid waarin dus levensbeschouwelijke groeperingen de medeverantwoordelijkheid aanvaarden, zonder eigen uitvoeringsorganen.
Overleggingen met de katholieke groepering (het Landelijk Sociaal Charitatief Cen-

trum) zijn eveneens begonnen — hier liggen de zaken voorlopig nog wat gecompliceerder — terwijl ook het gesprek met Humanitas op gang is.
Het was mede op grond van deze visieverbreding, dat de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk in de loop van 1964 het verzoek van de NBV om als volwaardig lid te worden aanvaard, inwilligde, daarmede in feite de bond erkennend als het meest geëigende overkoepelingsorgaan voor buurt(huis)werk.

de relatie met verwante organisaties

In het voorgaande viel het licht grotendeels op de serviceverlening binnen en buiten de NBV — een teer punt in het reorganisatiebeleid — maar het NBV-werk heeft zoveel aspecten gemeen met het maatschappelijk opbouwwerk — in ieder geval voor zover het zich als zuiver buurtwerk aandient — dat een intensieve oriëntering op dit terrein (van bestuur en stafleden) nodig is. Het leggen van goede relaties met het maatschappelijk opbouwwerk mocht niet uit het oog worden verloren. In zekere zin werd dit vergemakkelijkt door de plannen tot oprichting van een Nederlands Instituut voor Maatschappelijke Opbouw (NIMO), waarmede enige personen uit de kring van het maatschappelijk opbouwwerk zich geruime tijd bezighielden en waarbij de NBV van meet af aan betrokken was. In april van dit jaar is — na vele voorbereidende besprekingen — de oprichting van deze stichting officieel tot stand gekomen. De stichting stelt zich ten doel 'ten behoeve van de maatschappelijke opbouw in ons land de wetenschappelijke en methodische verdieping van de daarop gerichte werkzaamheden te bevorderen.'
In deze kring ontmoet de NBV alle instellingen die zich rechtstreeks of ten dele met maatschappelijk opbouwwerk bezighouden. Ook het ministerie wijst een contactpersoon aan en subsidieert het werk van deze stichting, die kort geleden een (eerste) wetenschappelijk medewerker benoemde.

Tot slot moge nog de relatie van de NBV met de Sectie Bijzonder Jeugdwerk van de Nederlandse Jeugdgemeenschap (NJG) worden genoemd. We ontmoeten hier een bij uitstek verzuild organisatiepatroon, waarin de NBV en de Landelijke Vereniging Clubhuizen (LVC) en het Ankerclubhuiswerk als niet-confessionele organisaties een specifieke plaats innemen. Tussen NBV en LVC zijn besprekingen gaande om te onderzoeken in hoeverre een nauwer samenwerken van nut zou kunnen zijn. Het komende congres van onze vereniging zal een rapport behandelen uitgebracht door de Commissie Jeugdwerk en Buurthuiswerk, waarin onder meer de NBV wordt genoemd. Het leek de redactie van ons blad daarom van belang om het een en ander over deze organisatie te vertellen. Daarnaast is de auteur van dit artikel geboeid door het proces van ingrijpende reorganisatie die zulk een landelijke instelling nodig heeft om vanuit een pioniersfase te komen tot een goed geïnstitutionaliseerd, min of meer bedrijfmatig georganiseerd geheel. Een orgaan dat de tekenen van de tijd verstaat, de bakens tijdig weet te verzetten, om zodoende gaandeweg een kracht te ontplooien die tot in alle hoeken van het land en voor alle groepen het beoogde doel zou kunen dienen.

P. E. HUTTE

JEUGDZAKEN

de tehuizen voor opvoeding van normale jeugd

In het kader van de artikelenserie over enige onderdelen van het Normenproject van de Nationale Federatie voor Kinderbescherming volgt hieronder een bijdrage over de tehuizen voor opvoeding van normale jeugd.
De heer H. J. Beuke heeft namens Humanitas zitting gehad in een gelijknamige werkgroep. Hoewel de heer Beuke niet in de gelegenheid was een en ander in een artikel voor ons blad uiteen te zetten, zijn wij hem toch bijzonder erkentelijk voor het feit, dat hij spontaan bereid bleek om in een vraaggesprek enige saillante punten van de problematiek rond de normering van het werk in de tehuizen voor opvoeding van normale jeugd aan te geven.

Wanneer wij een vergelijking trekken tussen de kinderbeschermingsinrichtingen van vroeger en die van nu, dan zien we dat er een grote differentiatie is ontstaan in de soorten van inrichtingen.
Deze differentiatie komt niet alleen tot uiting in omvang (grote en kleine tehuizen; massale gebouwen-paviljoensbouw), maar ook in ligging (ver van de grote stad of er middenin), verder open in contact komen met de omliggende gemeenschap of gesloten zijn, en als belangrijkste onderscheidingpunt kunnen we noemen de differentiatie naar doelstelling en de daarbij gehanteerde middelen van de verschillende inrichtingen. Ter uwer oriëntatie kunnen we b.v. noemen: observatiehuizen, huizen waar een psycho-therapeutische behandeling wordt gegeven, tehuizen voor geestelijk gehandicapten, opvangtehuizen, tehuizen voor opvoeding van normale jeugd, doorgangshuizen en nog meer.
Gezien de steeds groter wordende differentiatie is het begrijpelijk dat er bij de werkgroep voor de tehuizen voor opvoeding van normale jeugd de behoefte ontstond om allereerst te komen tot een omschrijving van deze tehuizen.
Een van de meest kenmerkende uitgangspunten is dat een tehuis voor opvoeding van normale jeugd (ortho-) pedagogisch gericht is (dit in tegenstelling b.v. met

'behandelingstehuizen', waar een behandeling — b.v. een psycho-therapeutische — centraal staat.
Dit uitgangspunt betekent dat deze tehuizen als regel niet open kunnen staan voor neurotische-epileptische-prépsychotische kinderen, die psychopathiforme gedragsmoeilijkheden geven, alsmede voor geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen, die als regel in deze tehuizen onvoldoende geholpen kunnen worden.
Bezien we de doelstelling van de tehuizen voor opvoeding van normale jeugd wat nader, dan kunnen we stellen dat zij beogen een tijdelijke hulp te geven aan jongeren. Een hulp, die gerealiseerd wordt met (ortho-) pedagogische middelen. Dit sluit niet uit, dat andere deskundigen dan de (ortho-)pedagoog bij de hulp betrokken kunnen worden. Integendeel de medewerking van psychiater, psycholoog, maatschappelijk werker e.a. wordt gezien als een voorwaarde voor een gerichte pedagogische opvoeding.
Men moet een situatie scheppen waarin dit pedagogisch handelen tot zijn recht kan komen. Het is dan ook in dit verband dat men pleit voor niet te grote tehuizen, waarin het kind zijn leefsituatie kan overzien en waarin zoveel mogelijk overeenkomst is met de normale leefverbanden. Dit betekent eveneens dat er open contacten met de omringende gemeenschap (dorp of buurt) mogelijk moeten zijn.
Belangrijker nog dan de grootte van het tehuis is de kwestie van de groepsgrootte. Hoewel wetenschappelijk nog onvoldoende bekend is wat de optimale groepsgrootte behoort te zijn in de tehuizen voor opvoeding van normale jeugd, zijn de ervaringsuitkomsten op dit terrein vrijwel gelijkluidend: n.l. maximaal twaalf kinderen per leefgroep. Hier nauw mee samenhangend is het aantal benodigde groepsopvoeders. Hoewel het op het ogenblik niet geheel mogelijk blijkt om tot een eensluidende vaststelling te komen van het aantal groepsopvoeders dat nodig is om verantwoord te kunnen werken in één groep — daar dit ook weer afhankelijk is van diverse andere factoren zoals b.v. leeftijdsspreiding, gemengde groepen, verticale of horizontale groep —, is het wellicht voor de lezer illustratief te horen, dat mede op grond van wetenschappelijke gegevens is aangetoond dat het aantal benodigde groepsopvoeders in een groep van 0-3 jarigen, 1 groepsopvoeder per drie kinderen bedraagt. Voor een groep van boven veertienjarigen bedraagt dit 1 groepsopvoeder per zeven kinderen.
Vertalen we dit naar groepen van twaalf kinderen dan betekent dit op basis van een 40-urige werkweek voor een groep van 0-3 jarigen dat er circa 8 groepsopvoeders beschikbaar moeten zijn, terwijl dat voor een groep van boven veertienjarigen circa 4 groepsopvoeders behoren te zijn.

Als we dit als grondstramien gebruiken voor een verdere personeelsopbouw, dan zullen we zien dat er nog heel wat voorzieningen getroffen moeten worden. In de eerste plaats vraagt de begeleiding van deze groepsopvoeders de aandacht.
De werkgroep was van mening dat begeleiding van de groepsopvoeders om velerlei redenen noodzakelijk is. De inhoud van deze begeleiding zal echter sterk afhankelijk zijn van de opleiding en ervaring van de betrokken groepsopvoeders.
Als we nu weten, dat een belangrijk deel van onze huidige groepsopvoeders te weinig opleiding en ervaring heeft en bovendien vaak te weinig volwassen is om als volwaardig groepsopvoeder te kunnen functioneren, dan is het begrijpelijk, dat aan de begeleiding van deze krachten nog meer aandacht, en zorg besteed moet worden door de verschillende directies van opvoedingsinrichtingen dan vaak mogelijk is. Voor de directe begeleiding van de groepsopvoeders is het noodzakelijk dat per vier groepen één leidinggevende functionaris beschikbaar is, die niet tevens belast kan worden met de waarneming van de groepsleiding. Voorts is het belangrijk te vernemen, dat de werkgroep van mening is, dat naast het huishoudelijk personeel (keuken-linnenkamer-tuin/verwarming-onderhoud) aan een tehuis voor opvoeding voor

normale jeugd hoge eisen stelt. Eisen, die o.i. volkomen gerechtvaardigd zijn. grootte van het tehuis): een psycholoog, een psychiater, een medicus, een verpleegster, een tandarts, een maatschappelijk werk(st)er, een medewerker voor rapportage en een medewerker voor de vrije tijdsbesteding. Uit deze opsomming blijkt wel, dat men aan de personeelsbezetting van een tehuis voor opvoeding van normale jeugd hoge eisen stelt. Eisen, di eo.i. volkomen gerechtvaardigd zijn. We kunnen het immers niet zedelijk verantwoorden om met minder genoegen te nemen wanneer het gaat om de opvoeding van het juist op dit terrein reeds zoveel tekortgekomen kind? Naast de personeelsbezetting is het van belang dat er ook aandacht geschonken wordt aan de diverse voorzieningen ten behoeve van spel, recreatie en ontwikkeling. De heer Beuke deelde ons mede, dat de werkgroep aan het door haar uit te brengen voorlopig rapport een bijlage zal toevoegen, waarin de behoefte aan spel-recreatie en ontwikkelingsmateriaal voor genoemde te huizen zal worden opgenomen.
Ten slotte deelde hij mede dat er uiteraard nog veel gedacht zal moeten worden alvorens de definitieve inhoud der normen vast zal staan.

W. POST

een prijsvraag

De bestuursraad van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk heeft als onderwerp voor de maatschappelijk-werk prijsvraag 1965 vastgesteld:
'FUNCTIE EN POSITIE VAN HET ALGEMEEN MAATSCHAPPELIJK WERK'
Het wordt door de bestuursraad wenselijk geacht, dat deelnemers aan de prijsvraag in hun werkstuk mede aandacht zullen wijden aan de presentatie van het maatschappelijk werk.
De maatschappelijk-werk prijsvraag, welke elk jaar wordt uitgeschreven, is één van de middelen waardoor de Nationale Raad in ruime kring belangstelling hoopt te wekken voor vraagstukken welke voor de verdere ontwikkeling van veel belang zijn.
Een bedrag van *f* 5000,— is uitgetrokken ter bekroning van publikaties welke naar aanleiding van de prijsvraag worden ingezonden.
De inzendtermijn voor de prijsvraag 1965 sluit op 1 augustus 1966.
Op aanvraag wordt door het bureau van de Nationale Raad de regeling toegezonden, welke is getroffen met betrekking tot de maatschappelijk-werk prijzen en -studiebeurzen.

rectificatie

In het augustusnummer werd het artikel over bedrijfsmaatschappelijk werk het nummer IV meegegeven. Dit moet zijn V. Abusievelijk werden in de redactionele inleiding slechts drie van de voorgaande artikelen genoemd. Het vierde artikel, van de heer W. Post, betrof de relatie tussen algemeen maatschappelijk werk en kinderbescherming. Het verscheen in Humanitas 1964, nr. 6 (dec.).
Wij bieden onze lezers voor deze omissie onze verontschuldigingen aan.

REDACTIE

BELEIDSZAKEN

samenwerking en maatschappelijke beleidsvoering

Onder bovenstaande titel hebben 2 functionarissen van sociaal chariatieve centra en 2 functionarissen van het katholiek bijzonder gezins- en jeugdwerk een brochure geschreven die onder auspiciën van het Landelijk Sociaal Charitatief Centrum is uitgegeven.
De inhoud van deze brochure sluit naar onze mening bijzonder goed aan bij de reeds eerder verschenen publikatie 'Charitas — maatschappelijk werk — maatschappelijk opbouwwerk' welke in 'Humanitas' no. 5, okt. 1964, werd besproken.
In de brochure 'Samenwerking en maatschappelijk beleidsvoering' wordt de vraag aan de orde gesteld in welke richting en binnen welk kader de samenwerking op het terrein van de 'maatschappelijke hulpverlening' zich dient te voltrekken.
Wat de schrijvers voor ogen staat, komt in dit korte bestek van deze bespreking wellicht het best tot zijn recht door de letterlijke inhoud van het laatste hoofdstuk weer te geven, waarin een samenvatting voorkomt en van de 5 voorgaande hoofdstukken.

'In de loop der jaren is een groot en onoverzichtelijk aantal instellingen en organisaties op het terrein van de maatschappelijke hulpverlening ontstaan. Als men bedenkt, dat iedere tijd zijn eigen organisatiepatroon van maatschappelijke hulpverlening moet hebben en men ziet dan bovendien, dat de zaak, zoals ze nu is georganiseerd, niet loopt, dan vraagt men zich af hoe het huidige organisatiepatroon der maatschappelijke hulpverlening er eigenlijk zou moeten uitzien. Op welke principen zal de aan te brengen samenhang tussen de diverse vormen van maatschappelijke hulpverlening moeten berusten.

— Betoogd wordt, dat de eertijds in het leven geroepen organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk die de nodige samenhang in de maatschappelijke hulpverlening zouden bevorderen, in hun huidige vorm niet meer aan de verwachtingen beantwoorden. Zelfs zou een vasthouden aan die vorm, organisatorische fixtatie en abstractie van het feitelijk gebeuren in de maatschappelijke hulpverlening in de hand werken. Vandaar dat wij hebben besloten enige afstand te nemen van de opvattingen en posities, die verband houden met de sedert de tweede wereldoorlog gegroeide organisatorische structuur van de maatschappelijke hulpverlening.

— Samenwerking in onze maatschappij berust op het principe der doelmatige arbeidsverdeling. Samenwerking is gemeenschappelijk aan een zelfde taak arbeiden.

Bij de organisatie van de samenwerking is een gehele samenleving betrokken, vooral nu het terrein waarop moet worden samengewerkt, nl. de maatschappelijke hulpverlening, een maatschappelijk instituut is geworden. Samenwerking kan nu niet meer worden gebaseerd op de subjectieve wil van betrokkenen, noch op het gemeenschappelijke belang dat betrokkenen erin zien, maar op de gemeenschappelijkheid in doelstelling van 'overigens op verschillende wijzen, bij het welzijn en de welzijnszorg van mens en samenleving betrokken instellingen en instanties.' De hier bedoelde 'gemeenschappelijkheid' komt naar onze mening tot uiting in, wat wij noemen, de 'maatschappelijke beleidsvoering.'

— 'Maatschappelijke beleidsvoering' wordt niet alleen geïntroduceerd als een nieuwe fraaie term voor een oude zaak; achter deze term gaat mede een geheel van geplande activiteiten en processen schuil dat op een bredere doelstelling is gericht dan de activiteiten en processen die doorgaans met 'social administration', etcetera worden genoemd. Maatschappelijke beleidsvoering die is gericht op het bevorderen van maatschappelijk evenwicht binnen een bepaald territoriaal samenlevingsverband, door bij voortduring de materiële en niet-materiële hulpverleningsmiddelen die in die samenleving aanwezig zijn, samen te brengen en — zo nodig transformerend — te integreren en op elkaar af te stemmen.
Maatschappelijk werk-beleidsvorming kan worden gezien als een der instrumenten der maatschappelijke beleidsvoering. De interne en externe bedrijfsorganisatie in de maatschappelijke hulpverlening is op haar beurt weer mede een der instrumenten waarmede bestuur en 'bedrijfsleiding' van de verschillende instellingen trachten de maatschappelijk-werk-beleidsvoering te realiseren.

— In de maatschappelijke beleidsvoering staat ons inziens de lokale samenleving, reeds om redenen van praktische aard, centraal. Bovenlokale, provinciale en nationale maatschappelijke beleidsvoering zijn evenzeer nodig en veel van hetgeen in dit geschrift over lokale maatschappelijke beleidsvoering is gezegd, zal wel opgaan voor de boven-lokale maatschappelijke beleidsvoering, maar deze hebben wij verder onbesproken gelaten.
Wij hebben laten blijken, dat de in het leven geroepen of nog in het leven te roepen plaatselijke contactorganen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein ons wel aanspreken als lokale instellingen voor de maatschappelijke beleidsvoering, al moet worden gezegd, dat in de voor deze organen bekendgemaakt rijksbijdrageregeling niet het ruime arbeidsveld is vermeld, dat wij zien als object van de maatschappelijke beleidsvoering.

— Vervolgens is beschreven, welke gevolgen de maatschappelijke beleidsvoering heeft voor de organisatorische vormgeving van de samenwerking. Een dergelijke samenwerking moet zowel de activiteiten van de overheid als die van het particulier initiatief omvatten. In die relatie tussen overheid en particulier initiatief kan geen onderschikking zijn, noch in de zin, dat de overheid eerst mag optreden als het particulier initiatief zou uitvoeren. Een verdeling van de activiteiten tussen overheid en particulier initiatief zal moeten plaatshebben op basis van een functionele differentiatie; op het principe van doelmatige en ook mogelijk geachte arbeidsverdeling. Deze arbeidsverdeling maakt overleg en samenwerking noodzakelijk.
van het particulier initiatief aanwijsbaar zijn, wordt door ons bepleit dat in kringen

— Daar de disfunctionele gevolgen van het gebrek aan samenwerking in de kring eenzelvigd met de organisatorische vormgeving ervan. Nationaal geregelde, voor van het particulier initiatief nu ernst wordt gemaakt met samenwerking. In dit verband is door ons benadrukt, dat samenwerking niet zonder meer moet worden ver-

alle plaatsen uniforme samenwerkingsstrukturen zijn nu niet meer mogelijk. Samenwerking betekent noch 'opgaan van de ene organisatie in de andere, noch een zodanige open vorm, dat elke samenwerkingspartner zou kunnen doen en laten wat hij wil." Bij de organisatorische vormgeving van de samenwerking spelen actuele eisen in het werk, alsook 'couleur locale' een rol.
Om enig houvast te hebben zou kunnen worden gewerkt met een typologie van samenwerkingsvormen, zoals er een in het vijfde hoofdstuk is opgenomen. Hetgeen geldt voor de samenwerking tussen instellingen en organisaties van een bepaalde levensbeschouwelijke groepering, geldt ook voor de samenwerking tussen de levensbeschouwelijke groeperingen onderling.

— Bij de overweging of zal worden overgegaan tot interlevensbeschouwelijke samenwerking geldt een aantal modaliteiten. Is zij mogelijk, gewenst, noodzakelijk of ongewenst? De aard der activiteit die moet worden ondernomen; de couleur locale; de opvattingen van degenen die geholpen moeten worden; de bereidheid en mogelijkheid van de verschillende groepen zich achter de gemeenschappelijke doelstelling te scharen; de — ook praktische — mogelijkheden een eigen werk te ondernemen; redenen van efficiency, etcetera, spelen hierbij een rol."

Er zullen velen in de kring van Humanitas zijn die de visie die de vier auteurs ontwikkelen, geheel of voor het grootste deel onderschrijven. Maar de vraag dringt op: hoe wordt hierover in andere kringen gedacht en vooral ook in hoeverre vinden de gedachten van de schrijvers weerklank in hun eigen kring?
Laten wij echter even aannemen, dat in grote lijnen de visie die in deze brochure naar voren wordt gebracht, algemeen aanvaard wordt. Dan komt direct de vraag aan de orde: wat dient er te gebeuren om tot verwezenlijking van deze denkbeelden te komen? Dat dit geen eenvoudige zaak is, moet een ieder die een beetje in de keuken van de 'maatschappelijke hulpverlening' heeft gekeken, wel duidelijk zijn. Met name zet ik een groot vraagteken bij het in deze brochure ingevoerde begrip 'maatschappelijke beleidsvoering'.
Is dit met name voor grote gemeenten nog een uitvoerbare zaak? In onze maatschappij al niet zo gecompliceerd geworden, dat besturen voor het overgrote deel neerkomt op 'bijsturen"?
Maar afgezien daarvan, is het werkelijk nodig om een betere functionering van de 'maatschappelijke hulpverlening' op te hangen aan de gehele bestuurlijke planning en integratie op het lokale vlak?
Volmondig kunnen wij de 'cri-de-coeur' onderschrijven dat er nu eens ernst gemaakt dient te worden met de samenwerking in de kring van het particulier initiatief.
De zeer dringende vraag is echter, hoe brengen we het proces dat tot deze nauwere samenwerking kan leiden op gang?
Deze vraag zal ons — naast een verdere mentaliteitsbeïnvloeding in de richting van meer samenwerkingsgeneigdheid — vooral moeten bezighouden.
Daarbij is het van uitzonderlijk belang te weten waar we het over hebben.
Ook deze brochure voegt nl. weer enige termen toe aan de toch reeds rijke 'Maatschappelijk-werk-terminologie'. Het moet echter geenszins uitgesloten worden geacht, dat hoe rijker de terminologie wordt, hoe meer wanbegrip er over en weer ontstaat, hetgeen nu juist niet een vruchtbare bodem kan worden geacht voor het tot wasdom komen van de samenwerking.
Daarom is het o.i., wenselijk, dat b.v. binnen de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk (of moet het eigenlijk 'maatschappelijke hulpverlening' zijn?) zo spoedig mogelijk wordt gewerkt aan de totstandkoming van een door ieder die erbij be-

trokken is te aanvaarden 'Woordenlijst' met een omschrijving van de bij die woorden behorende begrippen.
Voorts lijkt het mij onontkoombaar, dat wordt vastgesteld welke werkvormen er vallen onder het hier gehanteerde begrip maatschappelijke hulpverlening, dat wat zijn inhoud betreft wel ongeveer een gelijke betekenis zal hebben als: sociale dienstverlening, sociale hulpverlening, maatschappelijk werk in brede zin, enz., enz.
Als aan deze beide voorwaarden is voldaan, kan er wellicht met meer resultaat over de wenselijkheid van samenwerking gedacht en gesproken worden.
Al met al is naar onze mening met het schrijven van deze brochure een belangrijk stuk werk verricht.
Het is te hopen, dat in brede kring van de inhoud kennis wordt genomen en dat initiatieven die tot een betere functionering van wat we dan maar — als eerbetoon aan de schrijvers — de 'maatschappelijke hulpverlening' zullen noemen, er het gevolg van zijn.

T. v. GROOTHEEST

N.B. De brochure: Samenwerking en Maatschappelijke Beleidsvoering kan besteld worden bij Landelijk Sociaal Charitatief Centrum, Luybenstr. 19, 's-Hertogenbosch. Per exemplaar ƒ 3,50, gironummer 1 12 87 44.

Bij het bureau van de *Stichting Raad van Overleg voor het Maatschappelijk Welzijn (afdeling Maatschappelijk Werk)* te Rotterdam kunnen enige

medewerkers

worden geplaatst. Academisch of daarmede gelijk te stellen niveau is vereist.
De werkzaamheden zijn van organisatorische en redactionele aard en betreffen in het bijzonder bejaardenwerk, gezinsverzorging, invaliden- en daklozenzorg.
Salaris afhankelijk van ervaring op maatschappelijk terrein en leeftijd. Salarisgrenzen: minimum ƒ 7956,— en maximum ƒ 14.688,— per jaar, exclusief huurcompensatie en vakantietoeslag. Geen inhouding van premie AOW/AWW.
Sollicitaties binnen veertien dagen na het verschijnen van dit blad aan de secretaris van de Stichting p.a. secretarie-afdeling Sociale Zaken en Volksgezondheid, gebouw NEN, Coolsingel 6, Rotterdam.

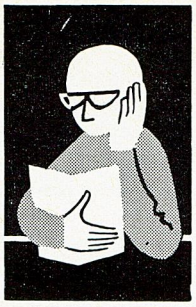

BOEKBESPREKINGEN

onaangepaste pubers

dissociaal gedrag bij jongens in de pubertijd door dr. g. mik groningen 1965, j. b. wolters, 237 blz., f 14.90

In deze studie wordt getracht nadere informatie te verkrijgen over de achtergronden van dissociaal gedrag bij pubers, vanuit gegevens uit de literatuur en uit de resultaten van een psychiatrische beschouwing van de sociaal-anamnestische achtergronden van 100 in een opvangcentrum aanwezige jongens met aanpassingsmoeilijkheden, van 14 t/m 17 jaar, en een meer gericht en diepgaander onderzoek van 50 dissociale pubers van 14 t/m 17 jaar, verblijvende in 2 opvangcentra. Speciale aandacht wordt geschonken aan de zogenaamde 'gewetensfunctie'.
Hiertoe werd een vragenlijst ontworpen, waarvan de resultaten werden vergeleken met de resultaten van de andere onderzoekmethoden. Aanwijzingen worden gegeven ten aanzien van eventueel te nemen preventieve maatregelen en tot een meer adequaat benaderen van deze groep jongeren door de kinderbeschermingsinstanties.
In het eerste hoofdstuk wordt nader ingegaan op de vraag, welk gedrag als dissociaal kan worden beschouwd. Gegevens over dissociaal of delinquent gedrag uit verschillende tijdvakken, van verschillende onderzoekers en afkomstig uit verschillende landen worden met elkaar vergeleken.
In het tweede hoofdstuk wordt nagegaan hoe men in de loop der tijden ten opzichte van dissociaal gedrag van jeugdigen heeft gestaan. Daarbij bleek, dat deze attitude zeer wisselend is geweest, maar over het geheel genomen toch vaak tolerant. Verder worden de verschillende opvattingen in het verleden en heden wat betreft de oorzaken van dissociaal gedrag weergegeven.
In het derde hoofdstuk worden enkele statistische gegevens weergegeven over de omvang van de jeugddelinquentie, als speciale vorm van dissociaal gedrag. Het bleek, dat zowel in binnen- als buitenland de laatste jaren van een stijging kan worden gesproken.
De moeilijkheden van een exacte waardering van deze cijfers en de gevaren van het trekken van te vergaande conclusies hieruit worden aangegeven.
Eventuele conditionerende factoren komen naar voren: de industrialisatie, de urbanisatie, de woningnood en de gevolgen van het ploegensysteem.
Ook de invloed van de instabiliteit van veel gezinnen rond het einde van de laatste wereldoorlog op de kinderen uit de onderzochte leeftijdsgroep, tijdens een wat betreft de gevoelsontwikkeling zeer kwetsbare periode, wordt in dit verband genoemd. Verder wordt nog aangegeven de 'laisser-faire' houding van sommige

ouders ten aanzien van de kinderen ten gevolge van een verkeerde interpretatie van de moderne meer tolerante pedagogiek.
Wat betreft de moderne communicatiemiddelen blijken zeer gevarieerde meningen te bestaan. De schrijver acht de eventuele invloed te kwade niet bijzonder ernstig.
In het vierde hoofdstuk worden psycho-analytische beschouwingen weergegeven over dissociaal gedrag in het algemeen en dat in de puberteit in het bijzonder. De vormen van dissociaal gedrag, specifiek voor de puberteit als fase, worden beschouwd, terwijl tot slot in het kort de adolescentie wordt besproken.
In het vijfde hoofdstuk worden de sociaal-anamnetische gegevens van 100 jongens van 14 t/m 17 jaar beschouwd vanuit jeugd-psychiatrisch standpunt.
Opvallend blijkt het hoge percentage jongens dat pedagogische en affectieve tekorten in de vroege jeugdsituatie ondervond.

Verder bleek de vrije tijd overwegend op passieve wijze te worden doorgebracht, terwijl aan een gezonde mannelijke identificatie veel scheen te ontbreken.
Genoemde sociaal-anamnetische gegevens werden gerubriceerd volgens de verschillende vormen van dissociale gedragingen, waarvoor de betrokkenen waren opgenomen, n.l.: gedragsmoeilijkheden, diefstal, inbraak, seksuele delicten, agressieve delicten (in engere zin).
Deze groepen werden onderling met elkaar vergeleken. Er kwamen b.v. aanwijzingen naar voren, dat de groep gedragsmoeilijkheden bestond uit ernstiger emotioneel gestoorde jongens dan de groep jongens die zich schuldig maakten aan diefstal.
In enkele hoofdstukken worden de resultaten van de verschillende onderzoekmethoden vermeld.
O.a. wordt een oververtegenwoordiging van het aantal rooms-katholieke jongens gevonden, een gefundeerde verklaring hiervoor kwam uit dit onderzoek niet naar voren.
De gemiddelde gezinsgrootte bedroeg in dit onderzoek 5.58 kinderen per gezin (landelijk 3.4 kinderen per gezin). Gezien de mogelijk grote materiële moeilijkheden en de grote belasting van de affectieve mogelijkheden van de ouders zou dit misschien een factor kunnen zijn voor het ontstaan van dissocialiteit.

In het tiende hoofdstuk worden opmerkingen gemaakt vanuit de conclusies van het onderzoek in relatie tot de praktijk van de kinderbeschermiing en de preventie.
Gezien het zich manifesteren van beginnend dissociaal gedrag, vaak onder zeer wisselende uitingsvormen, in de schoolleeftijd wordt goede voorlichting van de a.s. onderwijzers op de kweekschool, betreffende pathologische symptomen bij kinderen door kinderpsycholoog/psychiater zeer gewenst geacht.

Te veel volgen tegenwoordig in dergelijke gevallen nog dikwijls uitsluitend corrigerende maatregelen, afwijzing en straffen, zonder dat op de oorzaak wordt gelet.
In dit licht bezien lijken de te grote klassen van tegenwoordig als een ernstig gevaar voor de geestelijke volksgezondheid te kunnen worden gsignaleerd.
Meer individueel gerichte methodieken zullen ertoe kunnen bijdragen, dat probleemkinderen ook op de gewone lagere school adequaat worden opgevangen.
Het symptoom: slechte schoolprestaties dienen, evenals spijbelen en andere gedragsmoeilijkheden, al vroeg te worden geduid als mogelijke uitingen van dieper liggende emotionele problematiek.
Een adequate 'family-planning' wordt eveneens als mogelijke preventieve maatregel geaccentueerd.
Het grote gevaar van lichtvaardige plaatsingen in tehuizen van kinderen op jeugdige leeftijd wordt nog eens onderstreept, niet slechts gezien het grote percentage van dergelijke kinderen juist in de meest ernstige emotionele gestoorde groepen bij

dit onderzoek, maar ook gezien vanuit het beeld dat deze jongens bij het psychiatrische onderzoek tonen.
Voor een verdere integratie van psycholoog, psychiater en maatschappelijk werker in de voorlichting bij de kinderrechtspraak en in de opvoedings- en behandelingsinternaten wordt gepleit, gezien het groot aantal geconstateerde gevallen met vrij ernstige psychische e.a. afwijkingen.
De aandacht wordt gevestigd op het symptoom inbreken in de puberteit. Waar dit zich voordoet, zijn goede resultaten te verwachten van psychotherapeutische begeleiding in combinatie met steun aan het milieu, c.q. sanering hiervan.

Met lichtvaardige en langdurige plaatsingen in tehuizen of in inrichtingen dient men in deze gevallen zeer voorzichtig te zijn, gezien het tijdverlies in verband met een eventueel in te stellen therapie, de mogelijke emotionele beschadiging en eventuele besmetting door negatieve elementen.
Bij het stellen van diagnose, prognose en het nemen van maatregelen moet rekening worden gehouden met het eventueel aanwezig zijn van een puberteitsfase. Als dit niet geschiedt, kan door lichtvaardig genomen ingrijpende maatregelen onherstelbare schade worden aangericht.

De noodzaak van research t.b.v. de kinderbeschermingsinstanties wordt bepleit. Hierna volgen enkele aanwijzingen ten aanzien van de algemene preventie van dissociaal gedrag. In dit kader blijkt de noodzaak van gezonde affecties in de opvoedingssituatie en een zo groot mogelijke vrijheid tot ontplooiing, wat uiteraard de noodzaak van leiding niet behoeft tegen te spreken.
Het boek richt zich tot allen die met het kind te maken krijgen, zoals ouders, huisartsen, wijkverpleegsters, onderwijzers, schoolartsen en maatschappelijk werkers.

P. A.

de betekenis van een organisatie van gehandicapten

uitgave van de ned. kath. invalidenbond, zwarteweg 22

den haag

48 blz., f 2.50

Het bestuur van de NKIB gaf in 1962 aan een commissie opdracht advies uit te brengen bij het bepalen van een beleid op langere termijn ter zake van structuur, taak en werkwijze van de NKIB. De commissie werd samengesteld uit kringen van de gezondheidszorg, het maatschappelijk werk en de standsorganisaties. Het thans verschenen rapport bevat twee delen. Het eerste deel stelt aan de orde:

— De plaats van de gehandicapte in de maatschappij (verzorging van gehandicapte kinderen en volwassenen, het wonen, gezondheidszorg, scholing, arbeid, maatschappelijk verkeer, het inkomen).

— Rechtvaardiging van organisatie van gehandicapten (de kwetsbaarheid van deze groep, zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid).

— Plaats en taak van een organisatie van gehandicapten (initiëren van dienstverlening en voorzieningen, voorlichting, deelneming aan de samenleving).
Het tweede deel behandelt:
— De betekenis van de religie voor het gehandicapt zijn.
— Enige organisatorische vraagpunten (lidmaatschap van gehandicapten en niet-gehandicapten, categorieën van gehandicapten, interne organisatie, verhouding tot andere organisaties).
— Taakstelling (medewerking aan huisvestings- en verzorgingsprojecten, gezondheidszorg, onderwijs, arbeidsvoorziening, maarschappelijk verkeer, inkomensverbetering).
Besloten wordt met enkele concrete adviezen, waarbij de commissie o.a. voorkeur uitspreekt voor het streven naar een federatie van (levensbeschouwelijke) invalidenbonden, op praktische gronden, omdat naar het oordeel van de commissie geen principiële argumenten zijn aan te voeren voor het in stand houden van confessionele organisaties.

P. A.

ontvangen boeken

F. E. Winkler: *De Mens/Brug tussen twee werelden.* Prijs *f* 8,90.
Oecumene der culturen; uitgave Dekker en Van der Vegt. Ing. *f* 3,50.
Hennetta Szald: Een moeder in Israël door Ella Edenheim-Levenbach.

De 'Vereniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels' heeft de

NVSH als uitgever erkend.

Daarvan zullen binnenkort de volgende uitgaven bij de boekhandel verkrijgbaar zijn:

Dr. Eustache Chesser: *'Normaal en afwijkend seksueel gedrag'.*
Jim en Janet Frank Egleron: *'Ouders zonder Partner'.*
Dr. Alan F. Guttmacher: *'Alles over Geboorteregeling en anderen'.*
H. M. de Kat-Presser: *'Jonge mensen en de liefde'.*
Joost van Roon: *'Man en vrouw voor en na het concilie'.*
Symbiose, *een bloemlezing uit drie jaargangen.*
Sten Hegeler: *Peter en Marianne op School.*

De redactie ontving:

geloof en ongeloof

rapport van een studiecommissie der St. Willibrordvereniging, uitgegeven in samenwerking met enkele Ned. Herv. en Geref. studiecentra (verkrijgbaar à *f* 1,— bij Kerk en Ontmoeting, 'Den Eikenhorst', Boxtel N.-Br.). De redactie stelt zich voor aan dit rapport t.z.t. een bespreking te wijden.

in memoriam jan leyssenaar

Het was op het congres te Zwolle in 1963 dat aan de scheidende voorzitter J. in 't Veld, door twee medewerkers het ledengeschenk van alle afdelingen werd aangeboden.
Eén van hen was de voorzitter van de afdeling Hollandsche Veld, Jan Leijssenaar.
Het was niet toevallig dat juist hij hiertoe werd verzocht. Geboren en opgegroeid in de harde wereld van het Drentse veen, kende hij de erbarmelijke levensomstandigheden van de toenmalige arbeidersgezinnen in de omgeving van Hoogeveen. Hij was één van hen.
Maar al vroeg onderscheidde hij zich van hen, door zijn lot niet als vanzelfsprekend te aanvaarden. Het werd een leven van strijd in vakbeweging en politieke partij. Maar niet zijn strijdbaarheid was het meest opmerkelijke Het was zijn liefde voor de minderbedeelde medemens. Toen de oorlog voorbij was, de grootste materiële noden tot het verleden gingen behoren, toen de arbeidsvoorwaarden een menswaardig bestaan gingen waarborgen, en de politieke partij van zijn keuze zich openstelde voor iedere levensbeschouwing, was hij een der eersten die de leemte bij de buitenkerkelijken zag in het maatschappelijk werk. Zo vond hij met een kleine groep vertrouwde strijdmakkers de weg naar Humanitas.
Na jaren zoeken, praten, en hier en daar helpen, besloten zij met weinig meer dan goede wil plaatselijk de gezinsverzorging ter hand te nemen. En dit in een, wat levensbeschouwelijke verdraagzaamheid betreft, onherbergzaam gebied. Het lukte, zij het met grote offers aan tijd en geld. Hulp aan bejaarden betekende een nieuwe uitbreiding van activiteiten, maar ook van de zorgen. En in het midden van dit alles stond Jan Leijssenaar. Hij vroeg veel van zichzelf en anderen. Méér dan zijn toen al wankele gezondheid toestond. Nog vóór hij geheel aan zijn bed gekluisterd werd, zocht hij de mensen die konden zorgen voor het behoud van wat opgebouwd was.
Lang en zwaar is zijn lijden geweest voor hij op 70-jarige leeftijd overleed. Vele vrienden vergezelden hem op zijn laatste gang.
Toen Jan Leijssenaar zijn huwelijksverbond sloot, had hierin vanaf de eerste dag de samenleving een grote plaats. Het is de uitzonderlijke verdienste geweest van mevrouw Leijssenaar dat deze, ondanks de zware taak in het gezin, haar man alle ruimte gaf om te doen wat gedaan moest worden. De zorgen delend, helpend bij het verwerken van teleurstellingen, meelevend met elk die kwam voor hulp en steun, altijd aanwezig, aan ieder het gevoel gevend van welkom te zijn.
Moge het haar en haar kinderen gegeven zijn om, staande voor de moeilijke opgave van een verder leven zonder hem, enige steun te putten. Als ooit het begrip 'Humanitas' richting heeft gegeven aan een leven, uit de gevoelens van grote dankbaarheid van zeer velen.
dan is dit het leven geweest van Jan Leijssenaar uit Hollandsche Veld.
Hij ruste in vrede.

W. J. W.

GEMEENTE OPSTERLAND

Het bestuur van de Gemeentelijke Stichting Maatschappelijk Werk Opsterland, gevestigd te Beetsterzwaag, waarin samenwerken de:
— gezamenlijke diaconiën van de Nederlandse Hervormde Gemeenten in Opsterland;
— afdeling Opsterland van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk 'Humanitas';
— Rooms-Katholieke Gemeenschap Opsterland;
— Doopsgezinde Gemeente in Opsterland,
vraagt voor het op deze boeiende wijze uitvoeren van het maatschappelijk werk

twee maatschappelijke werkers (sters)

om in samenwerking met de in dienst zijnde Nederlands hervormde maatschappelijk werkster, het algemeen maatschappelijk werk in de gehele gemeente nog meer gestalte te geven.

Opsterland is een met rijk natuurschoon bedeelde uitgestrekte Friese plattelandsgemeente met ruim 20.000 inwoners, waaronder 16 dorpen ressorteren en waar reeds jarenlang aan maatschappelijk werk in de ruimste zin wordt gedaan.

Vereist: een erkend diploma van maatschappelijk werk of vergevorderde studie hiervoor

Gewenst: rijbewijs

Geboden: maandsalaris overeenkomstig de rang voor:

maatschappelijk werker(ster)	*f* 591,— - *f* 728,—
maatschappelijk werker(ster) B	*f* 638,— - *f* 772,—
maatschappelijk werker(ster) A	*f* 684,— - *f* 816,—
maatschappelijk werker(ster)	*f* 728,— - *f* 909,—

exclusief huurcompensatie, vakantietoelage en eventuele diplomatoelage van *f* 207,— per jaar;

— een zeer interessante werkkring;

— de rechtspositieregelingen voor het personeel der gemeente Opsterland zijn van overeenkomstige toepassing, hetgeen inhoudt, dat de premie AOW voor rekening van de gemeente wordt genomen en de IZA-regeling van toepassing is;

— voor passende woning wordt gezorgd.

Sollicitaties binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad te richten tot vermeld bestuur en in te zenden bij de Burgemeester van Opsterland te Beetsterzwaag.